

DEN STORE SAVSSAT

Af kontorchef *M. Golodnoff*

Når vinteren begynder, venter nordgrønlanderne hvert år at få sit ønske om savssat opfyldt.

Således også forrige vinter, selv om vinterens begyndelse ikke gav nogen særlig anledning til håbets opfyldelse. Der faldt nok mere sne end sædvanligt, men islægningen var ganske normal, og ved nytårstid var der ved Qutdligssat kun isfast ca. 500 meter ud fra kysten.

I begyndelsen af januar blev dog særlig mange isfjelde af strømmen ført nordfra ned gennem Vaigattet. Det åbne vand uden for den faste kystis blev næsten helt dækket af drivende isfjelde og flager, som med tidevandsstrømningerne drev frem og tilbage i en stadig bevægelse, men fortrinsvis mod syd.

Der blev set hvidfisk i klaringerne, som stadig ændrede position og form, men der var ingen fangst.

Omkring den 15. januar satte det imidlertid ind med kulde, og der blev mindre og mindre åbent vand, samtidig med at isfjeldene flyttede sig mindre og mindre. I løbet af ugen faldt temperaturen dag for dag - 25, 26, 27, 28° og ved ugens slutning var det blevet 30° kulde. Om søndagen blev det endog ÷ 33° og nu drejede al samtale sig kun om muligheden for savssat og hvor? Radionyt fortalte nemlig samtidig, at Diskobugten mellem Egedesminde, Godhavn og Jakobshavn var blevet lukket af is. Og vi kunne selv konstatere, at Vaigattet var helt dækket i løbet af den sidste kolde uge. Dermed var alle gunstige betingelser til stede.

Hver dag i den forløbne uge var alle radioer kl. 12 blevet stillet ind på Hannibals daglige rapporter til Jakobshavn. Han havde været tavs fra midten af ugen: enten var hans sender itu - eller han var på savssat. Endelig om lørdagen kl. 12 kom han ind og fortalte, at man havde haft savssat lige uden for Sarqaq. Alle stedets beboere havde fået fangst, men nu var hvidfiskene forsvundet, og man var begyndt at lede efter dem på nye steder. Det, at andre havde haft heldet med sig, spændte vore forventninger til bristepunktet og i Qutdligssat benyttede mange slæder sig af weekenden til at være med i eftersøgningen. Alle steder med frosttåge over isen blev undersøgt, mod nord og mod syd, men ingen kunne finde hvidfiskene.

Der fanges ved hjælp af spejl.

Foto: Golodnoff

Om mandagen kom udløsningen, da Hannibal kl. 12 meddelte til Jakobshavn, at hvidfiskene havde vist sig i en rende, der strakte sig tværs over Vaigat fra Qeqertaq til Unartoq ca. 20 km. Han fortalte, at der var masser, måske 2-3 tusind dyr og at alle ville være velkomne til at deltage.

I Qutdligssat blev der danset og sunget og sprunget, mens de hurtigste skyndte sig med at komme af sted. 35 minutter efter 12 forsvandt Tobias Samuelson ud over isen - og han var tilbage igen tidlig næste morgen med de første smagsprøver, en rask tur i det ubanede terræn.

Rejsetiden var nemlig ikke begyndt, da det kun var lyst få timer hver dag. Derfor fandtes der endnu ingen slædeveje. Alle fik nu travlt med at få slæde, seletøj og pelstøj i orden, og efterhånden som den enkelte blev klar til at tage af sted, hørte man hele aftenen igennem tilråb og piskesmeld, mens slæde efter slæde rumlede forbi vores hus på vej sydover.

Det var disse slæder, der sled årets første rejsevej, en vej som på få dage blev banet så stålblank og magelig, som man sjældent havde set den.

Kød i store mængder til alle.

Foto: Golodnoff

Allerede dagen efter kom flere tungt læssede slæder tilbage med kød og mattak til alle og med lange beretninger om store fangster. De havde dårligt nok tid til at holde hvil, før de masede af sted igen for at hente ny forsyninger.

Alt hvad der fandtes i byen af slæder blev taget frem. Og hunde var ikke til at opdrive. De små spand på 1 og 2 og 3 hunde blev slået sammen i kompagniskaber. Havde man ingen hunde, ja så viste nogle ældre og enlige fangere, hvordan man alligevel kunne komme afsted: de tog på savssat med håndskubbede slæder, som var lette at låne, når ejeren havde sine hunde på tur i kompagni med andre.

Grønlandernes festspise er hvidfisk. Hvidfisk kan ikke engang sammenlignes med vores julegås og risengrød, for det er langt fra hvert år, at der vanker hvidfisk. Den sidste savssat var i 1951 og al anden fangst af hvidfisk fra båd eller ved garn er forsvindende lille. Men hvor stor blev denne savssat, hvor længe ville den vare? 8 dage? 14 dage? Erfarne folk mente, at denne kunne i hvert fald blive ved længe - måske en hel måned.

Vi ville selvfølgelig gerne være med, og selvfølgelig var det bedst at komme af sted straks. På grund af gode venskaber lykkedes det at arrangere afrejse allerede

førstkommende lørdag, således at Frederik Thomsen og Nikolaj Kleist kunne starte med henholdsvis min kone og mig.

Nikolajs hunde var lånt ud, og da de kom hjem næste dag, kunne han ikke vente længere. Derfor kom han og jeg af sted allerede næste morgen. Vi startede i buldermørke. Vi var ikke så godt kørende, hundene trængte til hvile, men det måtte vente. Det var stille, 30° og stjerneklart. I begyndelsen af turen sad vi på slæden og nød en pibe tobak ovenpå den tidlige morgenkaffe - det gjorde godt at få luften forvarmet. Men snart begyndte det at gå småt og vi måtte skiftes til at løbe. Men også det blev for meget for hundene, og så måtte vi skiftes til at sidde. Det blev heller til så meget, for så gik de helt i stå. Således blev det en gå-løbetur de 30 km til fangststedet.

Vi kørte sydover langs kysten og en mils vej fremme blev vi hurtigt overhalet af Daniel og Hans Brønlund. Det lysnede svagt, og da vi kunne se, at de forude drejede ud fra land, fulgte vi deres spor. Vi kørte og kørte (gik og løb) i een uendelighed uden at se tegn til, at vi er fremme. Efterhånden blev vi klar over, at de skulle over til den anden kyst til det første fangstfelt, hvor de sikkert havde depot til hjemkørsel, fordi de havde været med fra den første begyndelse.

Som formiddagen gik, var solen begyndt at skinne på bjergtoppene på den anden kyst, og ved middagstid bestemte vi os til at dreje mod syd. Vi kørte nu midtvands, parallelt med kysten, idet vi var nogenlunde sikre på, at vi ikke uforvarende kunne passere selv den mest smalle rende.

Vi kiggede og kiggede, og vi kiggede meget langt. En gang imellem kravlede vi op på et isfjeld for at spejde men uden at se andet end is og sne. Vores travetur begyndte at tage på kræfterne. Vi kunne da for søren heller ikke komme til at køre uden om de 100 slæder, der i forgårs var startet i samlet tog fra Jakobs-havn, og som kunne ventes at være fremme i dag?

Grønlænderne ser alt. Gennem generationer er deres blik oplært til at bemærke enhver bevægelse i denne store stille, stille natur. Da min Nikolaj tilmed var langsynet, var der ingen grund til at opgive, bare fremad, af sted igen. Og så blev det lyden, der hjalp os. Ovre under land på den kyst, som vi tidligere var drejet ud fra, hørtes nu skud fra 89'ere. Vi holdt derover, men der var stadig intet at se. Flere skud? så var det altså rigtigt? Der er mange skud. På'en igen. Men der gik endnu en time, der gik 1½ time ialt, før vi standsede hundene ved renden. Og så var vi til savssat.

Hvad var det så for noget mærkeligt noget? Efterhånden som vi nærmede os, så vi mange mennesker. En løb pludselig ud til siden med sin bøsse klar. Og een, nej 2-3 slæder kom nu kørende imod ham på tværs af vores kurs. Er det der, vi

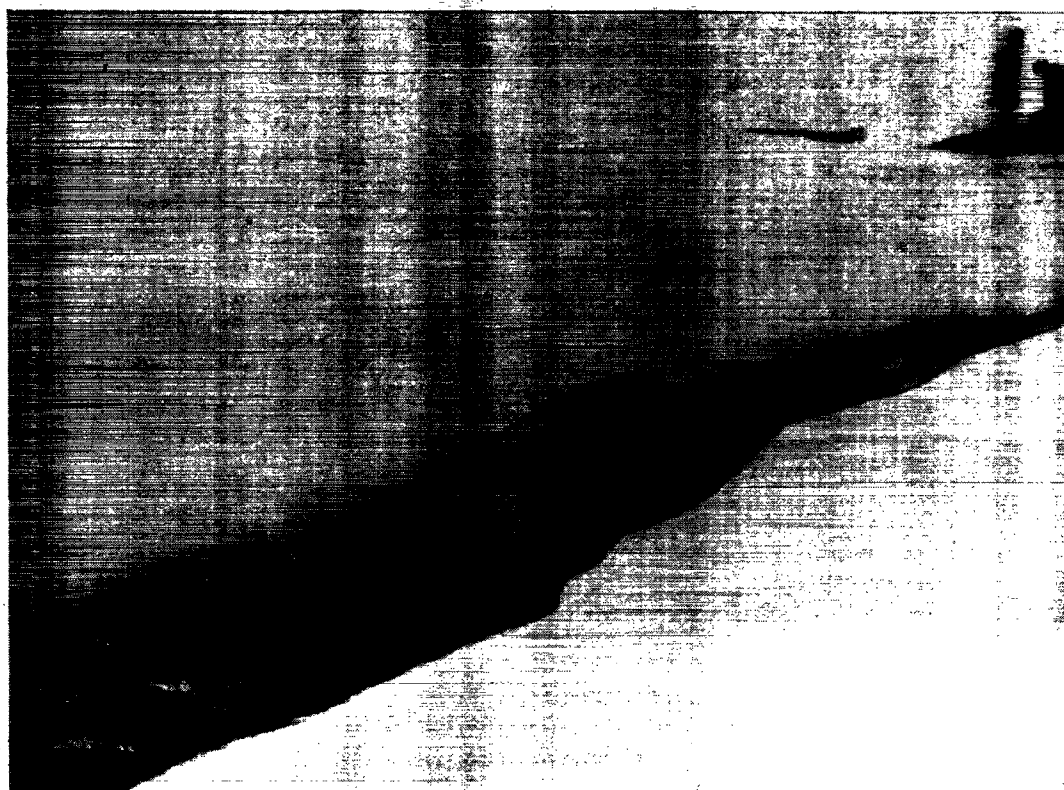
skal hen? Jamen se, der er jo mennesker hele vejen på tværs foran os. De må være langs renden.

Ja sådan er det. Nu, hvor vi er kommet helt derhen, kan man se folk sprede sig i en lang linie, så langt man kan se. Og renden, ja den er god nok. Den er måske $\frac{1}{2}$ - men ikke over 1 meter bred. Den er ikke lang og ubrudt. Nogle steder er der 10-20 meter brede broer, hvorpå vi nu kører over den ene, for næsten alle er ovre på den anden side, hvor det viser sig at være bedst med lyset i ryggen. Renden er heller ikke som en lang lige streg: Den slår store knæk, og man kan se, at den følger kanten af store sammenfrosne flager. Den letteste måde at se, hvor den går, er at følge skikkelserne: hvor der er folk, er der rende.

Denne rende er ganske ejendommelig. Mens hele Diskobugten og Vaigat er islagt med tyk, svær is med indefrosne flager og fjelde, så har der pludselig dannet sig en sådan smal rende tværs over. Hvorfor er vandet knækket her?

Er der hvidfisk? Ja det første indtryk er, at der kun er mennesker. Efter at vi i flere timer har kørt i absolut stilhed, intet liv og ikke en lyd, intet uden is og sol og vores egen slæde, efter måneders stille liv i en lille by, hvor alle kender alle indtil besvimelse, er vi nu pludselig midt iblandt en masse fremmede mennesker, mennesker, der har travlt med fangst, som råber, kalder, skyder, løber, haler op i takt, flænses. Fremmede mennesker? ja for mig, men ikke for Nikolaj. Han møder svogre og fætre og venner - fra Ujarasugssuk, fra Skansen, fra Godhavn og Egedesminde, fra Umanak, ja helt fra Upernavik fortælles der at være kommet slæder. Der er en hilsen på, en fortællen, en grinen og halløj, en livsglæde, så en anden en må sætte sig lidt ned på slæden, om ikke andet så for at få pusten. Mens benene strækkes, bliver bøssen halet frem og ladet. Det gælder om at få vanterne på i en vis hurtighed, for det er pinende koldt at have dem af.

I denne forvirring er Nikolaj fuldt optaget. Han afbrydes i sin palaver af fangstmuligheder. Men han skød vist bum, jeg må hellere hen og være med. Han er allerede løbet længere væk, men alligevel får jeg selv skud på vejen derhen. Det vrirler jo med hvidfisk - men jeg fik også bum. Det vil sige klik. Og jeg får klik hver gang. Den dag lærte jeg (hvad jeg troede at vide), at bøssen ikke må være smurt ind i en eneste dråbe olie. Når det er så koldt som nu, fryser selv den mindste smule olie sammen og standser både fjeder og slagstift. Jeg må derfor tilbage til slæden, og så må de store kørevanter af igen. Det kolde metal river i huden, fingrene må hvert øjeblik tilbage i de varme vanter. Ganske langsomt med valne hænder må al olie lidt efter lidt gnides væk med klud og bagefter skal hele bundstykket samles igen. Rekrutten skal (skulle) kunne dette i mørke, og han skal øve sig nogle gange; men prøv engang i dagslys i 30° kulde.

En hvidfisk bolttrer sig i renden.

Foto: Golodnoff

Mens jeg tumlede rundt omkring mig selv ved dette besværlige arbejde, gled løbet ned i sneen. Mundingen blev heldigvis ikke tilstoppet, men sneen skulle da blæses af, og læberne strejfede det kolde metal. Av mit træben, de var lige ved at hænge i.

Hvad er det, der imens sker henne ved renden? I begyndelsen går man ikke helt hen til kanten. Men når man har vænnet sig lidt dertil, kan man roligt se dybt, dybt ned i det klare vand. Så kommer der langt nede glidende store hvide hvaler, ud og ind, over og under hinanden. Man ser finnernes og halernes slag og krop-penes bevægelser og drejninger, et ubeskrivelig betagende syn. Mens man helt fortabt betragter dette mærkelige liv, kan det ske, at der lige foran ens fødder stikker et hoved frem under den iskant, man står på. Der lyder et mægtigt snøft og en stråle varm luft prustes lige op i hovedet på en. Det er vanskeligt at sige, hvem der bliver mest forskrækket; hvidfisken, der sky straks slår sig ned i dybderne med en voldsom kropsvridning i et enormt vandsprøjt - eller en selv, der med et lige så voldsomt spjæt springer langt tilbage fra kanten overdænet med

Flænsningen gennemføres med omhu.

Foto: Golodnoff

saltvand, som ikke er koldt, når det rammer, men som straks bider, når det på et øjeblik fryser til is på ansigtshuden. Hvidfiskene kommer således glidende i større eller mindre flokke, og der kan godt gå både 5 og 10 minutter, før der viser sig nogen i nærheden. Hvis man venter helt ude ved kanten, skal man ikke regne med, at der kommer nogen op. Hvidfiskens syn og hørelse er meget skarp. Hvis der alligevel kommer nogen op, er det kun en enkelt uforsigtig eller næsvis hval. Men hvis man blot stiller sig 1-2 meter fra kanten, således at man ikke kan se vandet i renden, vil man snart få dem op til overfladen.

Glidende let og elegant frem gennem vandet i rendens længderetning skråt op mod overfladen stikker hvidfisken et spøgelseshvidt, kugleformet hovede op, det standser og en masse luft slippes ud med et kraftigt blæs gennem et hul øverst oppe på hovedet. Hurtigt suges ny luft ind, og hullet, der er på størrelse med en stor 2-krone, klemmes sammen, hovedet bøjes ned og kroppen glider efter i en stor bue op over vandet.

Hval efter hval kommer glidende op, og er det en stor flok, der enten får lov til at være i fred eller som er kommet langvejsfra, så kommer de op i trængsel. Så kan

de stå som sild i dåse, med hoved ved hoved og krop ved krop, alle vendt den samme vej. I så tilfælde giver de sig som regel god tid, skifter luften flere gange med mange blæst og sug, før de trækker sig baglæns tilbage og ned for at give plads til andre.

Når en sådan stor flok ligger og samler luft og kræfter, kan man godt lægge sig ned på knæ og se, hvor mange man kan nå at klappe, inden flokken er væk.

Hvor mange grønlandske fangere har prøvet det? Det er sikkert aldrig sket før. Ved alle tidligere savssat'er har det altid været ved store vågehuller, hvor der for det første aldrig har været så mange hvaler, og for det andet har de altid kunnet boltre sig i åbent vand. På den måde var der straks mere tale om jagt. Når det lykkedes at få ram, så ville hvalen flyde på overfladen. Men så måtte man vente, indtil den var drevet så tæt hen til iskanten, at man kunne kaste en pilk ud, som kunne gribe fat for at hale kroppen ind.

Men det er klart, at der ikke kunne blive tale om jagt ved denne savssat. Det var mere et spørgsmål om at udvælge sig den hvidfisk, man ville have. Nogle foretrækker de mindre mellem 1 og 3 år, som endnu er sorthudede. De er lettere at hale op, og feinschmeckere mener, at de smager bedre. Jo ældre de er, desto mere sorthvid marmorerede bliver de, før de som fuldvoksne er helt hvide, lidt gullige.

Kunsten ved denne savssat bliver til gengæld at ramme absolut rigtigt, at ramme dræbende ved første skud. Hvis hvidfisken ikke straks bliver fuldstændig lammet, vil den omgående slå sig ned, søge ind under isen, svømme væk og måske gå en meget besværlig død i møde. Hvis den derimod straks blev lammet så meget, at den i dødskrampe ikke kunne vride eller slå sig ud af rendens ca. $\frac{1}{2}$ meter høje iskant, så har man fangst.

En hvidfisk vejer fra ca. 500 kg til 2-3 tons. Med så store mængder kød til rådighed skulle enhver antages at være tilfreds. Man har dermed skaffet sig proviant til hele familien og til alle hundene lang tid fremover. Men hvem tænker på sig selv alene? Man må skam også huske på kompagnonen og på alle de andre familier derhjemme, som nu i årevis har længtes efter hvidfisk og som måske kommer for sent. Man må heller ikke glemme, hvor mange gode penge der kan tjenes ved at sælge spækket til Handelen. Derfor kan ingen nøjes med en enkelt hvidfisk. Såvel fangstglæden som udsigten til penge bevirker, at langt flere hvidfisk end nødvendigt bliver skudt - og anskudt.

De anskudte dyr forsvandt straks ind under isen. Med de dyr, der blev liggende i renden (når de blev skudt lige bag blæsehullet), gjorde man et af to. Enten slog man en stump pilkesnøre om den ene luffe og bandt snøren fast til en stump is, der blev stillet op som en lille pæl i et hul i isen. Hullet blev hugget ud med tukkejernet og pjasket fuld af vand fra renden, og dette frøs hurtigt pælen fast. I hvid-

fiskens hud snittede man derefter sit mærke, så kunne den ligge i vandet til senere flænsning og afhentning. Når hvidfisken blot blev nede i vandet, ville kødet holde sig blødt og flænseklart i 8-14 dage, ja altid, så længe vandet eller renden ikke frøs.

Men man kunne også tage fat på flænsningen med det samme. Hagen blev skåret igennem og en stærk rem eller et tov blev trukket rundt om kæbebenet. Og så var det blot med at samle folk til og i fællesskab begynde at hale. Med en gevaldig opsang tog man fat som det bedste tovtrækningshold. Var det en særlig stor hval, kunne det blive svært at få den op. Men mange havde været så forsynlige at medtage små taljer. Når den ene blok blev fastgjort i en tværstolpe, der med tukkejernet blev hugget i den faste is, gik det ganske let. (Ingen lod til at kende det hejsespil, der bruges af Thulefolket til ophaling uden nymodens taljeblokke, men med hugning af huller i isen til en særlig lineføring gennem disse). I nogle tilfælde blev hundespandet også spændt for, men tilsyneladende var det sjældent nogen hjælp. For hundene kunne ikke hale i takt, og det var svært at samordne de mange slags kræfter. Spandet kunne bedst holde igen, så hvalen ikke gled tilbage, når tovtrækningsholdet skulle skifte stilling eller have pusten.

Når krabaten langt om længe var kommet op, måtte man straks begynde på flænsningen, før frosten tog magten. Ellers kom man til at stå med en stor træstamme, der hverken var til at hugge eller stikke i, men som kun kunne skæres op med en sav.

Først blev hale og luffer skåret af, så kroppen var lettere at rulle. Derefter blev mattaken skåret af i store flager med så lidt spæk som muligt og derefter lagt ud på isen til frysning i plader. Derefter blev spæklaget skåret af på samme måde, og så tog man fat på udskæring af kødet. Med sikre snit blev der skåret filet kød ud, det blev så langt som hvidfisken nåede fra lufferne til halen, d. v. s. lårtykke stykker på 1-2 meters længde med skært kød uden ben. Endelig fik man gode bug- og nakkestykker samt en halv kvadratmeter lever og et hjerte som en gulvspand.

Arbejdet gik selvfølgelig med lyst. Småbidder af den bedste matak på finner og hale blev spist rå på stedet, og hvis man savnede dagens varme ret, var det tid, sted og lejlighed nu. Selvfølgelig blev man sulten, særlig i kulden var der behov for varm og kalorierholdig mad. Det nemmeste var en ret varm, rå lever, eventuelt suppleret med en håndfuld blod. Mums.

Når hvidfisken lå klar til flænsning, var de største på det mest trinde sted så tykke, at de nåede op til mavehøjde, og de var ca. 5-6 meter lange. I løbet af en halv times tid var denne kødhøj forvandlet til en ryggrad med et hoved og omgivet af lunger og indvolde samt brunrød is farvet af blod i flere meters omkreds - et herligt måltid for hundene, der blev holdt borte fra det skære kød. Dette frøs til let-

håndterlige stykker i løbet af kort tid, og de kunne nu enten straks læsses på slæden, eller de blev stablet i bunke og mærket for senere hjemkørsel.

Hvidfiskens 2 luffer samt al kød og mattak foran disse, det vil især sige nakkestykket, var hjælpernes fangstparter. Det var muligt at komme til savssat uden bøsse og alligevel bringe kød hjem; hvis man var en god hjælper, kunne man samle sig flere slædelæs af fangstparter. Således lærte de unge arbejdet at kende, og de mindrebemidlede grønlandere fik også deres del.

Når man efterhånden havde samlet sig kød nok, så begyndte de kloge at køre det ind til land før den egentlige hjemkørsel. (Ingen kan sige noget om, hvornår isen ville bryde op, det kan ske nårsomhelst.) Køddepoter ude på isen kunne også forsvinde på anden måde, nemlig ved at blive hentet af andre. Jeg giver dog gerne mit første depot til de slæder, der kom langvejs fra efter flere dages rejse men for sent til selv at få fangst. For jeg havde reserver i renden til senere brug. Det er iøvrigt det eneste tilfælde, hvor jeg har konstateret manglende respekt for fangstretten. Det giver et indtryk af den overflodsglæde, som savssatten bragte med sig, en glæde, hvor mit er dit, og der er nok til alle.

Hvis man var kommet forsent til selv at få fangst, (hvidfisken forsvandt efter ca. 14 dages forløb) kunne man gå på spejl-jagt. På enden af en stok blev et billigt spejl fra butikken gjort fast i 45°, og når man havde hugget hul på isen, kunne man stikke dette spejl ned og kigge rundt, om der skulle ligge nogen døde hvidfisk et sted under isen. Det var en fangst-metode, som på grund af de mange fejlskydninger senere hen gav gode resultater.

Nikolaj og jeg var jo kommet sent på dagen, og det blev sent, før vi søgte hus. Der var ca. 1 times kørsel fra vores operationsbase, mørket kom kl. 16, men den var 22, før vi kom til Ujarasugssuk. Og det blev over midnat, før ialt 7 myldrende gæster kom til ro hos Johannes Petersen. For også her var der ustandselig besøg af ny gæster, der kom og gik. Til sidst havde udstedets store overbefolkning af glade tilflyttere dog fundet ud af, hvor de kunne være for natten. Men før vi gik til køjs, måtte vi ud og beundre illuminationen med de mange ny lys fra bi-vuakerende og teltboende nybyggere ude på isen.

Vores senge var slædeskind bredt ud på gulvet, hvor al plads blev fuldstændig optaget af sovende. En enkelt hædersgæst kunne ligge på stuens eneste divan; da jeg næste aften mødtes med Lillemor, blev det hendes tur, mens jeg selv som en anden Trofast rykkede ned på nærmeste gulvplads.

Op tidlig om morgenen til en kop te med hjemmebagt rugbrøds- og franskbrøds-mad, termoflasken fyldt og så af sted til dagens gerning. Slæde efter slæde gik af byen og ud på arbejde. Som tidligere aftalt kom vor mor og Frederik et par dage senere, og vi blev let enige om at vente endnu en dag. Efter at hun også havde skudt sig

Gammel grønlandsk fanger.

Foto: Helge Christensen

en hvidfisk, som blev flænset og lagt i stak, tog vi så hjem næste aften. Med de tungt lastede slæder gik det i sneglefart, men på den gode vej gik det støt og sikkert. Vi gled frem i måneskin ud og ind mellem de grotesk belyste isfjelde i en stille nat, der er svær at glemme.

Ved hjemkomsten sent om aftenen sov ungerne ikke endnu. De vidste fra Kamik-posten, at vi var på vej, og at både mor og far havde fået hvidfisk til os selv. Da mor begyndte at fortælle om turen og var kommet et stykke ind i sin beretning, blev

hun afbrudt: Mor, vil du ikke nok skifte tøj, du lugter altså! Ja, i den friske og kolde luft, optaget af fangst, flænsning, hundefodring og hjemkørsel på puder, der bestod af råt kød og spæk, har man haft lige så mange synsindtryk, som man har haft lugteindtryk. Udendørs er de første de mest overvældende, indendørs i vores eget hjem blev lugten den stærkeste.

For mange forekommer savssatten blot at være et myrderi, meningsløst og nytteløst. Det er givet, at mange af de dræbte hvidfisk ikke blev udnyttet. Det tog lidt tid, inden de lokale kommuneråd blev klar over, at der måtte opstilles fangstbegrænsende regler. Og det er lidt uvant arbejde i dette forholdsvis vildtfattige land. De hvaler, der blev anskudt og derfor forsvandt under isen, blev udnyttet mindst, og de blev af kritikerne om sommeren fundet drivende eller strandet langs kysterne. Men ingen, som mødte disse dyr, kan dog fortælle, om de netop var myrdede. Det er lige så sandsynligt, at de er døde af mangel på både luft og næring på grund af det store islæg. Man mente også, at dødeligheden var så stor, at der måske kunne blive tale om en udryddelse. Heldigvis indløb der dog hele foråret igennem meldinger om ny fangster. Myrderi? I denne diskussion er det af langt større betydning, at der af de mange døde dyr blev udnyttet alt, hvad man overhovedet orkede og formåede. Prøv på at give danske husstande lejlighed til gratis kød og foder!

Derved blev det en kendsgerning, som slet ikke kan vurderes højt nok, at hele befolkningen fik del i en velstand og en livsglæde uden sidestykke. I stedet for vinterens sædvanlige smalkost og sygdom, var alle glade og lykkelige; alle blev langvarigt mætte og raske, der blev råd til nyt tøj og ting til hjemmet, og der var altid flittigt besøg til biograf og dansemik i stedet for det sædvanlige stille, triste, deprimerende vinterliv. Selv efter at renden var frosset til, og hvidfisken havde fundet andre veje, kunne man i mere end 1½ måned altid hente ny forsyninger ved behov, enten ved spejljagt eller med en fuksschwanz i bagagen.

Men det skete også, at et hundespand var forsvundet! Dog, selv efter flere dages forløb behøvede man ikke at være nervøs. En skønne dag ville man se den lille flok komme hjemad alene, småtravende, lette, mætte og glade ad den store slædevej fra syd. Ligesom vi andre var de taget på en lille ferietur til det helt eventyrlige savssatland.